

قلمروی تعهدات بین‌المللی در چارچوب
اهداف چهارم و پنجم سند توسعه پایدار ۲۰۳۰

آموزش و برابری جنسیتی

تالیف:

دکتر هاله حسینی اکبرنژاد

هیات علمی دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ه)

دکتر حوریه حسینی اکبرنژاد

هیات علمی دانشگاه تربیت مدرس

سرشناسه: حسینی اکبرنژاد، هاله، ۱۳۶۰ -

عنوان و نام پدیدآور: قلمروی تعهدات بین‌المللی در چارچوب اهداف چهارم و پنجم سند توسعه پایدار ۲۰۳۰ (آموزش و برابری جنسیتی) // تألیف هاله حسینی اکبرنژاد، حوریه حسینی اکبرنژاد؛ ویراستار نفیسه ترابنده.
مشخصات نشر: تهران: شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده، روابط عمومی، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری: ۲۰۰ ص: جدول.
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۴۳۵-۷۳-۳
وضعیت فهرست نویسی: فیپا
یادداشت: کتابنامه.

موضوع: سازمان ملل متحد. مجمع عمومی. دگرگون ساختن جهان ما: دستور کار ۲۰۳۰ برای توسعه پایدار (۲۰۱۵)
موضوع: United Nations . General Assembly. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development (2015)

موضوع: آموزش

موضوع: برابری جنسیتی

موضوع: آموزش جنس

موضوع: تعهدات بین‌المللی

شناسه افزوده: حسینی اکبرنژاد، هاله، ۱۳۶۰ - شناسه افزوده: شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده. روابط عمومی

رده بندی کنگره: HQ۱۳۳۷

بندی: ۳۰۵/۴۲

شماره کتابشناسی ملی: ۵۹۷۷۷۵۸

تاریخ درخواست: ۱۳۹۸/۰۹/۱۳

تاریخ پاسخگو:

کد پیگیری: ۵۹۷۶۸۱۴

عنوان: قلمروی تعهدات بین‌المللی در چارچوب اهداف چهارم و پنجم سند توسعه پایدار ۲۰۳۰

(آموزش و برابری جنسیتی)

مؤلفان: هاله حسینی اکبرنژاد، حوریه حسینی اکبرنژاد

صفحه‌آرا: طاهره توکلی

ویراستار: نفیسه ترابنده

صاحب امتیاز: شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده

ناشر: روابط عمومی شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده

قیمت: ۳۰۰۰۰۰ ریال

نوبت چاپ: اول

سال نشر: ۱۳۹۸

حق چاپ، تکثیر و انتشار محفوظ است.

نشانی: تهران، خیابان فلسطین شمالی، شماره ۳۰۹

تلفن: ۶۶۴۶۸۲۷۱-۵

فکس: ۶۶۴۱۲۳۱۷

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۹
مقدمه.....	۱۱
فصل اول: هدف پنجم سند توسعه پایدار ۲۰۳۰ برابری جنسیتی و توان‌افزایی زنان و دختران.....	۱۳
گفتار اول: ماهیت و قلمروی تعهدات دولت‌ها در چارچوب هدف پنجم.....	۱۴
الف) مفاد اهداف توسعه پایدار در امتداد کنوانسیون منع تبعیض علیه زنان و اعلامیه و برنامه عمل پکن.....	۱۶
ب) نظریه یا تئوری تغییر در راستای اجرای مفاد سند توسعه پایدار.....	۱۷
۱. اصلاحات جاه و فراگیر.....	۱۸
۲. نسخ مقررات متضمن: ۱۰. اقل سن ازدواج زیانبار و تبعیض آمیز.....	۱۸
۳. پایان دادن به تبعیض جنسیتی در قوانین تابعیت.....	۱۹
۴. ارتقای برابری در روابط خانوادگی.....	۱۹
ج) چالش‌های پیش روی دولت برای اجرای هدف ۵.....	۱۹
د) برابری جنسیتی: متضمن مجموعه‌ای از مفاد حقوق بشری دولت.....	۲۲
ه) قلمروی جهان‌شمولی سند توسعه پایدار.....	۲۳
و) اجرا، نظارت و پاسخگویی.....	۲۴
۱- فرآیند پیگیری و بازنگری برای پاسخگویی دولت‌ها.....	۲۴
۲- نظارت جنسیت محور: رویکردی چند جانبه.....	۲۶
ز) توصیه نهادهای بین‌المللی به دولت‌ها در اجرای هدف پنجم.....	۳۱
ح) مروری اجمالی بر مفاد هدف پنجم و تعهدات کلی دولت‌ها.....	۳۳
چکیده.....	۳۶
گفتار دوم: توسعه اصل منع تبعیض ذیل تعهد به «نادیده نگرفتن هیچ‌کس».....	۳۷
الف) برخی اشکال تبعیض علیه زنان و دختران.....	۳۷
۱- تبعیض علیه زنان بر مبنای وضعیت خانوادگی و ازدواج.....	۳۸
۲- زنان و دختران مورد تبعیض به دلیل هویت جنسی خود.....	۳۹
ب) توسعه مفهومی تبعیض در رویه نهادهای حقوق بشری.....	۴۰
چکیده.....	۴۴
گفتار سوم- محو کلیه اشکال خشونت علیه زنان و دختران.....	۴۵

- الف) اشکال مختلف و متداول و عوامل زمینه‌ساز خشونت..... ۴۵
- ب) اقدامات و الگوی تقنینی مقابله با خشونت علیه زنان..... ۴۸
- ج) اقدامات حمایتی و پیشگیرانه در رابطه با خشونت علیه زنان..... ۵۱
- چکیده..... ۵۴
- گفتار چهارم- شناسایی و ارزش‌گذاری کار خانگی و بدون درآمد زنان..... ۵۶
- الف) تعریف برخی مفاهیم مرتبط..... ۵۷
- ب) حمایت از زنان با تمهید جایگزین برای مراقبت و نگهداری از کودکان..... ۵۹
۱. گسترش آموزش خدمات مراقبتی برای دوران خردسالی..... ۵۹
۲. سرمایه‌گذاری عمومی برای آموزش قبل از دبستان..... ۶۰
۳. تمهید خدمات آموزشی پیش از دبستان متناسب با نیاز والدین..... ۶۰
- ج) حمایت از زنان با تمهید جایگزین برای مراقبت و نگهداری از سالمندان..... ۶۱
- چکیده..... ۶۴
- گفتار پنجم- دسترسی جهانی به سلامت و حقوق جنسی و باروری..... ۶۶
- الف) قلمروی مفهومی و مصادیق سلامت جنسی و باروری در هدف پنجم..... ۶۶
- ب) دسترسی نوجوانان به خدمات تنظیم خانواده..... ۶۸
- ج) حقوق جنسی و باروری: قلمروی مشترک اهداف چهارم و پنجم..... ۷۰
- د) حقوق و سلامت جنسی و باروری در رویه نهادهای بین‌المللی و منطقه‌ای..... ۷۳
- ۱) کمیته حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی..... ۷۳
- ۲) کمیته حقوق کودک..... ۷۷
- ۳) کمیته حقوق بشر..... ۷۸
- چکیده..... ۸۰
- گفتار ششم- جایگاه و اهمیت آمار جنسیتی در چارچوب هدف پنجم..... ۸۲
- الف) شاخص‌های جنسیتی مقرر برای اهداف توسعه پایدار..... ۸۳
- ب) اقدامات بین‌المللی برای دسترسی به آمار جنسیتی بر اساس شاخص‌های جهانی..... ۸۶
- ج) رابطه آمار و جریان‌سازی جنسیتی..... ۸۸
- د) برنامه نهاد زنان ملل متحد برای تقویت اجرا و نظارت از دسترسی به آمار جنسیتی..... ۹۰
- ه) رویکرد حقوق محور در گردآوری اطلاعات..... ۹۱

۹۲.....	و) برخی پیشنهادات به دولت‌ها برای بهبود و ساماندهی آمار جنسیتی
۹۵.....	چکیده
۹۷.....	گفتار هفتم - نظارت بر اجرای هدف پنجم (برابری جنسیتی)
۹۷.....	الف) تعیین شاخص‌های جنسیتی و نظارت بر عملکرد دولت‌ها
۹۸.....	ب) گسترش و تقویت پاسخگویی در ضمن رویه‌های جنسیت‌محور
۹۹.....	ج) شاخص‌های ارزیابی و نظارت بر اجرای هدف پنجم
۱۰۲.....	د) ملاک‌های ارزیابی سایر اهداف توسعه از منظر ملاحظات جنسیتی
۱۰۵.....	چکیده
	فصل دوم: هدف چهارم - سند توسعه پایدار ۲۰۳۰ تضمین آموزش و فرصت‌های یادگیری مادام‌العمر برای همه
۱۰۷.....	گفتار اول - جایگاه هدف چهارم و سند آموزش ۲۰۳۰
۱۱۰.....	الف) تعهد دولت‌ها در چارچوب سند آموزش ۲۰۳۰
۱۱۱.....	ب) تعهد یونسکو در چارچوب سند آموزش ۲۰۳۰
۱۱۲.....	ج) گروه‌های هدف سند آموزش ۲۰۳۰
۱۱۳.....	د) جایگاه آموزش (هدف ۴) در الگوی توسعه پایدار
۱۱۵.....	ه) راهبردها و مراحل اجرای سند ۲۰۳۰ در سطح ملی
۱۱۷.....	و) ارزیابی و نظارت بر عملکرد دولت‌ها در اجرای سند ۲۰۳۰
۱۲۹.....	چکیده
۱۳۰.....	گفتار دوم - تحول بنیادین محتوا و برنامه‌ریزی درسی در چارچوب سند ۲۰۳۰
۱۳۱.....	الف) تغییر محتوای نظام آموزشی و متون درسی
۱۳۲.....	۱- گنجاندن تنوع فرهنگی در متون درسی
۱۳۴.....	۲- گنجاندن حقوق بشر در متون درسی
۱۳۵.....	ب) زبان و نگارش متون آموزشی
۱۳۷.....	چکیده
۱۳۸.....	گفتار سوم - رهیافت جنسیت محور سند آموزش ۲۰۳۰
۱۳۹.....	الف) مقابله با بارداری زودهنگام و ناخواسته: راهبرد و برنامه‌های بخش آموزش
۱۳۹.....	۱- مفهوم، قلمرو و آثار بارداری زودهنگام و ناخواسته

۱۴۲.....	۲- جایگاه بخش آموزش در مقابله با بارداری زودهنگام.....
۱۴۶.....	۳- نقش خانواده و اجتماع در مقابله با بارداری زودهنگام.....
۱۴۸.....	ب) آموزش جنسی جامع
۱۴۹.....	۱- جایگاه و پیشینه آموزش جنسی در یونسکو
۱۵۲.....	۲- اهداف و اولویت‌های راهبردی آموزش جنسی جامع
۱۶۳.....	۳- ملاحظات اجرایی و عملی آموزش جنسی جامع.....
۱۶۶.....	۴- محورهای پیشنهادی در برنامه آموزش جنسی جامع
۱۷۸.....	۵- اقدامات مهم یونسکو در زمینه آموزش جنسی جامع.....
۱۸۱.....	چکیده
۱۸۳.....	گفتار چهارم- مقابله خشونت و افراط‌گرایی در مدارس در چارچوب سند آموزش ۲۰۳۰
۱۸۴.....	الف) ضرورت مقابله با خشونت در مدارس
۱۸۵.....	۱- عوامل زمینه‌ساز خشونت در مدارس
۱۸۶.....	۲- آثار خشونت و تحقیر مدرسه‌ای
۱۸۷.....	ب) پیشگیری از افراطی‌گری‌های خشونت‌آمیز از طریق آموزش
۱۸۸.....	۱- پیشگیری از افراطی‌گرایی خشونت‌آمیز در اسناد بین‌المللی
۱۹۰.....	۲- نقش و جایگاه خانواده و جوانان.....
۱۹۱.....	۳- جوامع مذهبی و سازمان‌های غیرمذهبی با دید جهانی
۱۹۲.....	۴- نهادهای مجری قوانین
۱۹۲.....	۵- نقش رسانه‌های دیجیتال
۱۹۳.....	۶- تاثیرگذاری معلمان.....
۱۹۵.....	چکیده
۱۹۶.....	منابع

پیشگفتار

«این مسئله، خیلی مسئله‌ی مهمی است؛ این جزئی از یک سند بالادستی سازمان ملل - سند توسعه پایدار - است...» در واقع آنچه اینها در این سند توسعه پایدار طراحی دارند می‌کنند و دست اندر کار هستند، این است که یک منظومه‌ی فکری و فرهنگی و عملی برای همه‌ی دنیا دارند جعل می‌کنند. این را چه کسی می‌کند؟ دست‌هایی پشت سازمان ملل وجود دارد؛...؛ دست‌هایی نشسته‌اند، دارند برای همه چیز کشورهای دنیا و همه‌ی ملتها یک منظومه تولید می‌کنند؛ منظومه‌ای که شامل فکر است، شامل فرهنگ است، شامل عمل است و این را دارند ارائه می‌دهند و ملت‌ها باید همه بر طبق این، عمل کنند»

(بیانات امام معظم رهبری در دیدار جمعی از استادان، نخبگان و پژوهشگران دانشگاه‌ها، ۱۳۹۶/۰۳/۳۱)

شورای فرهنگی اجتماع زنان و خانواده به عنوان مرکز سیاستگذار امور زنان و خانواده وظیفه خویش می‌داند به تبیین اصول مبانی سیاست‌های رایج جهانی در موضوع زن و خانواده که مرزهای جغرافیایی را درنور دیده و در حال حاضر جهان است بپردازد.

آن‌گاه براساس اصول و مبانی حکم بر «خوی پیشرفت اسلامی، سیاست‌های ایرانی منطبق بر این الگو را تدوین نموده و در جمع خبرگان شورای عالی انقلاب فرهنگی به تصویب رساند و در گام‌های بعدی با ایجاد هماهنگی بین دستگاه‌ها، زمینه اجرای این مأموریت را فراهم نماید و از جانبی دیگر در مقابل سلطه فرهنگی دیکته شده به جهان، زوایایی از الگوی تمدن نوین اسلامی را به همگان عرضه نماید.

در رابطه با این مسئولیت، مقام معظم رهبری در دیدار با جمعی از نمایندگان برگزیده کشور در فروردین ۱۳۹۳ فرمودند: «مسئله‌ی زن در دنیای امروز و از جمله در کشور ما یکی از راه‌سائلی است که به جهات مختلف همچنان درخور پیگیری و تأمل و کار و فکر است.

غربی‌ها نسبت به مسئله‌ی زن بد فهمیدند، بد عمل کردند و همان فهم بد و عمل غلط و عمل گمراه کننده و مهلک خودشان را به صورت سکه‌ی رایج در دنیا مطرح کردند. اگر می‌خواهید درباره‌ی مسئله‌ی زن راهبرد درست را پیدا کنید و این راهبردها را با اجرائیات و الزامات اساسی آن همراه کنید و در بلند مدت پیش بروید و به نتیجه برسید باید ذهنتان را از تفکرات غربی در مورد زن تخلیه کنید، نمی‌گویم بی‌اطلاع بمانیم، بنده طرفدار آگاهی و آشنایی هستیم، اما مرجعیت آن افکار را به کلی رد کنیم. نظرات غربی‌ها در

زمینه‌ی مسئله‌ی زن مطلقاً نمی‌تواند مایه‌ی سعادت و هدایت جامعه‌ی بشری باشد»

از آنجا که امروزه الگوی تحمیلی دیکته شده به جهان، سند توسعه پایدار ۲۰۱۵ تا ۲۰۳۰ می‌باشد ضروری است صاحب‌نظران تحلیل دقیقی نسبت به ابعاد مختلف این سند داشته و موضعی خردمندانه در برابر این سند اتخاذ کنند.

از این رو شورای فرهنگی - اجتماعی زنان و خانواده وظیفه خویش می‌داند ابعادی از این سند بین‌المللی را که به موضوع زن می‌پردازد بررسی نموده و تحلیل آن را به اندیشمندان کشور ارائه نماید. از این رو کتاب «قلمروی تعهدات بین‌المللی در چارچوب اهداف ۴ و ۵ توسعه پایدار ۲۰۳۰» توسط این مرکز به رشته تحریر درآمده و انتشار می‌یابد.

در ضمن بررسی مفاد هدف ۵ سند توسعه پایدار که به مسائل زنان می‌پردازد، هدف ۴ آن نیز که مسئله آموزش را مطرح دارد مورد تحلیل قرار گرفت. چرا که مسئولیت عمده شورای عالی انقلاب فرهنگی که شورای زنان از جمله شوراهای اقماری آن است، موضوع آموزش و فرهنگ است و در سال ۱۳۹۶ نیز مقام معظم رهبری بار دیگر به پیروی خوشبینانه از این سند در بخش‌های مختلف از جمله آموزش هشدار دادند.

از این رو کتاب مذکور علاوه بر هدف ۵ این سند، هدف ۴ آن را نیز مورد بررسی قرار داده است. به امید آنکه این اقدام گامی هرچند کوچک باشد برای ایجاد اشتیاق بیشتر اندیشمندان به آماده ساختن جهان برای تحقق تمدن اسلامی به دست منجی خود.

تألیف

ریاست شورای فرهنگی - اجتماعی زنان و خانواده

سال ۱۳۹۸